

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap**

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.minocw.nl

Onze referentie
230549

Uw brief van
1 juli 2010

Uw referentie
2010z10333

Datum 2 september 2010
Betreft Vragen van het lid Smits (SP)

Hierbij zend ik u, mede namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het antwoord op de vragen van het lid Smits van uw Kamer inzake 'het bericht dat scholieren weinig hebben met politiek, media en migranten'.

De vragen werden mij toegezonden bij uw bovenaangehaalde brief met kenmerk 2010z10333.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

mr. A. Rouvoet

Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Smits van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ingezonden d.d. 1 juli 2010 kenmerk 2010z10333).

Datum

Onze referentie
230549

1

*Wat is er volgens u de oorzaak van dat Nederlandse scholieren slecht scoren op het gebied van burgerschap in vergelijking met hun Europese leeftijdsgenoten, zoals blijkt uit het onderzoek *International Civics and Citizenship Education Study* uitgevoerd door *International Association for the Evaluation of Educational Achievement*?¹*

2

Onderschrijft u de bevindingen van onderzoeker Ralf Maslovski dat onduidelijk is wat scholen moeten onderwijzen op het gebied van burgerschap en dat er geen tijd is vrijgemaakt in het curriculum? Zo ja, wat gaat u doen om duidelijk te maken aan welke eisen scholen moeten voldoen in het onderwijzen van burgerschap?²

3

Hoe verhoudt zich de constatering van de Inspectie van het Onderwijs dat de ontwikkeling van burgerschap in het onderwijs stagneert tot de opmerking dat burgerschap gewoon in het onderwijs is gedumpt? Zou het kunnen dat scholen zich geen raad meer weten met alle extra taken die zij de afgelopen jaren erbij hebben gekregen?³

De door u genoemde publicatie betreft de eerste bevindingen van de *International Civics and Citizenship Education Study* (ICCS) en de gelijktijdig gepubliceerde eerste bevindingen over de Nederlandse gegevens⁴. Hierin wordt een algemeen beeld gegeven van de kennis en houdingen van leerlingen uit verschillende landen. Scholen in Nederland zijn sinds 2006 verplicht om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen. Deze wettelijke taak is met brede instemming van uw Kamer ingevoerd. Het toezicht op burgerschap is vastgelegd in het Toezichtkader burgerschap, aan de hand waarvan de inspectie toeziet op de naleving van opdracht. Onderdeel van het toezichtkader is onder meer of de school een visie heeft geformuleerd op de wijze waarop de school invulling wil geven aan de bevordering van burgerschap, en hoe ze daaraan in het onderwijs uitwerking geeft. Scholen hebben ruimte voor hun eigen invulling van deze opdracht, waarbij ze gebruik kunnen maken van een uitgebreid ondersteuningsaanbod (zie ook het antwoord op vraag 4). Veel scholen zijn bezig hun visie op burgerschap in praktijk te brengen. Het lijkt goed, mede gezien de relatief korte periode sinds de invoering van de opdracht, scholen tijd te bieden

---

¹ NRC Handelsblad, 29 juni 2010: "Scholier heeft weinig met politiek, media en migranten" http://www.nrc.nl/binnenland/article2572466.ece/Scholier_heeft_weinig_met_politiek,_media_en_migranten

² NRC Handelsblad, 29 juni 2010

³ Inspectie van het Onderwijs, *Onderwijsverslag 2008 / 2009*

⁴ 'Eerste bevindingen *International Civic and Citizenship Education Study*. Rapportage voor Nederland'. Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs, R. Maslovski e.a. juni 2010.

om burgerschap verder in hun onderwijs te verankeren. Of en hoe beleidsmatig wordt ingezet om burgerschap verder te stimuleren wordt overgelaten aan het volgende kabinet.

Datum

Onze referentie
230549

4

Op welke wijze heeft u de motie⁵, die verzoekt kansrijke initiatieven van scholen en maatschappelijke organisaties, die bijdragen aan actief burgerschap en sociale integratie te ondersteunen, uitgevoerd? Wat gaat u in de toekomst doen om deze motie uit te voeren?

De ministeries van BZK en OCW alsmede het programmaministerie van WWI hebben de afgelopen jaren vele organisaties en initiatieven ondersteund die burgerschap en sociale integratie stimuleren. Zo kan gewezen worden op het in oprichting zijnde Nationaal Historisch Museum en het Huis voor democratie en rechtsstaat, dat zich ondermeer gaat richten op het bevorderen van actief democratisch burgerschap onder scholieren.

Over de uitvoering van de door u genoemde motie is de Tweede Kamer geïnformeerd in de brief van de minister van OCW d.d. 7 juli 2006⁶. Zoals aangegeven in deze brief zijn handreikingen en kernleerplannen ontwikkeld voor scholen om invulling te geven aan burgerschap. Ook is de Alliantie Burgerschapsvorming ingesteld, een samenwerkingsverband van onder meer de Inspectie van het Onderwijs en de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), die scholen ondersteunt bij de invulling van de burgerschapsopdracht.

5

Deelt u de mening dat het onwenselijk is dat Nederlandse scholieren samen met hun Belgische leeftijdsgenoten mondiaal het slechtst scoren op het gebied van tolerantie tegenover minderheden? Bent u bereid onderzoek te doen naar de oorzaken hiervan? Wat gaat de minister doen om dit te verbeteren?

In de eerste bevindingen van de ICCS wordt geconstateerd dat leerlingen uit veel Europese landen in grotere mate afwijzend staan tegenover gelijke rechten voor immigranten dan leerlingen uit andere continenten. Uit de rapportage blijkt niet duidelijk in hoeverre onderwijs invloed heeft op attitudes van jongeren. De rol van ouders, die primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen, moet niet worden onderschat. Daarnaast hebben ook scholen, mede in het kader van burgerschapsvorming, tot taak hun leerlingen voor te bereiden op het pluriforme karakter van de samenleving. Of en hoe beleidsmatig wordt ingezet om burgerschap verder te stimuleren wordt overgelaten aan het volgende kabinet.

---

⁵ Kamerstuk 29 666, nr. 11

⁶ Kamerstuk 30300 VIII, nr. 259

6

Deelt u de mening dat gemengde scholen een belangrijke bijdrage leveren aan de integratie tussen bevolkingsgroepen en tolerantie onder scholieren verhogen? Zo ja, wat gaat u doen om het aantal gemengde scholen te vergroten?

Datum

Onze referentie
230549

Er zijn geen eenduidige onderzoeksresultaten over de invloed van etnisch of sociaal-economisch gemengde scholen op de integratie tussen bevolkingsgroepen en op tolerantie onder scholieren. Zoals aangegeven in mijn brief van 18 maart 2010⁷ wordt de verdere besluitvorming over het bevorderen van integratie in het onderwijs overgelaten aan het volgende kabinet.

---

⁷ Kamerstuk 31293, nr. 73